

EL TEATRE

Del tipus literari

En totes les literatures del món, novel·listiques o teatrals, encara que no precisament en elles, sinó havent-hi nascut, n'han sortit per anar-se a incorporar al repertori de les idees generals de cada comunitat, més o menys extensa o bé, algunes vegades, amb un caràcter gairebé universal, ens trobem amb allò que s'anomena: *els tipus literaris*.

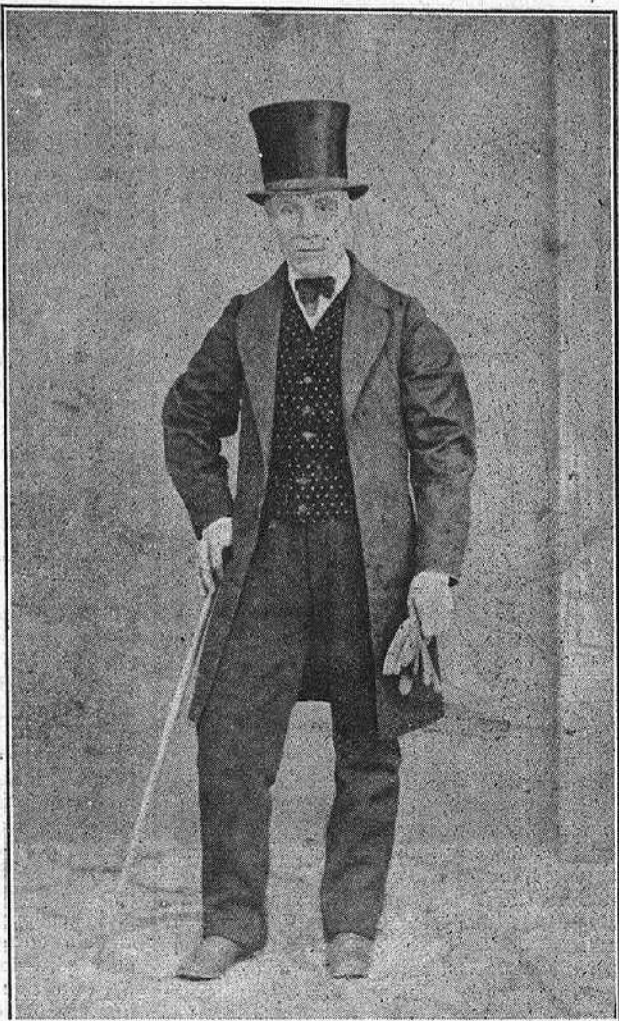
Aquests tipus són una sèrie de personatges que, generalment, malgrat de posseir tots ells un perfil més o menys confús, uns trets oscil·lants i — sempre dintre la mateixa tònica — més o menys variables segons la representació que se'n fa cada individu, cada poble, cada cercle literari o social que els considera, i segons la influència de cada època, sobre els quals hom guarda ben pocs dubtes i, cadascú pel seu costat, els té per ben definits, com si es tractés de persones reals o haguessin existit un temps o altre, encara que — tal com passa també amb els personatges reals — cada u se'ls imagina d'una manera diferent. Uns personatges que, de purs fills de la imaginació que foren en el començament de llur existència, han esdevingut una realitat vivíssima i eficient.

Sigui dins l'àrea d'una comunitat determinada, ja per la seva cultura general, ja pel seu llenguatge, o dins el volt de la seva influència — *Celestina*, *Lazarillo*, *Mimi Pinson* —; sigui salvant totes les diferències nacionals i idiomàtiques i passant d'un país a l'altre sense més modificació que aquelles originades purament en la interpretació que els ha donat el geni personal de l'interpret, o el temperament racial del poble que els ha adoptat — del qual tant depèn el d'aquell — sense perdre, però, llurs principals característiques — *Don Juan*, *Tartufo* —; sigui traspassant totes les fronteres i arribant a tot arreu sense deixar d'ésser sempre els mateixos, amb tots els seus atributs, amb tots els seus accidents i amb tota la seva essència primitiva — *Don Quijote*, *Hamlet* —; sigui dins d'altres divisions més que les que deixem apuntades, o participant d'una i altra d'elles, podem dir que el tipus literari és aquell personatge que — nascut en la novel·la o en el teatre — de pura entitat de ficció que era, s'ha transformat en una cosa real, una persona viva, una idea que se'n imposa, que se'n fa necessària, que ens empenya i que ens entrecanvia i que, en certa manera, s'ha convertit en un paradigma que se'n fa present i que acut a la nostra imaginació a cada moment i a cada avinentesa, per tal que vivents comparem, qualifiquem i reconeguem un grapat de personatges amb què ens trobem sovint.

La vida d'aquests personatges literaris, en la memòria de les gents — estrictament en aquest sentit, car és des d'aquest punt de vista que els considerem —, no té res a veure amb la valor literària de l'obra d'on han sortit. Fins en els casos d'universalitat, en els quals una i altra són paral·leles, romanen totalment independents. Tan o més vius que *Shylock* o *Othello* són, per exemple, *Rodolf* o el baró *Scarpia*. I no cal pas que recordem la immensa nidesa de la família dels *Bertoldo*, *Bertoldino* e *Cacaseno*, el madrileny *Gedeón*, o els deliciosos *Oscar* y *Amanda*.

El poder d'animació i, més encara, la capacitat d'èxit en aquest sentit, no depenen pas precisament de la valor literària ni de la qualitat artística o intel·lectual de l'obra. Allò que determina la viabilitat dels tipus literaris és aquella sollicitació tàcita que envers ells hi ha en l'ambient pel qual

han d'ésser creats. Es pot dir que, d'una manera general, surten allà on són necessaris per representar o per concretar alguna cosa que és ja en la consciència de tothom. L'autor de l'obra que els llença a la circulació recull els elements que imprecisament floten voltant per la seva atmosfera, els condensa, els lliga i els posa un nom. La seva feina ha estat la de cercar allò que el seu públic necessitava, la d'encertar entre aquells trets dispersos els que tenien de

Un barcelonísim i real Senyor Esteve

marcar el seu personatge d'una manera fixa i inconfusible, per la qual tothom el pogués reconèixer. Si en fer això — que, en veritat, no és pas poc —, l'escriptor no s'ha errat, el personatge ja té feta la seva fortuna per un temps més o menys llarg i dins un domini més o menys extens. La seva vida s'allargarà fins que les circumstàncies que el definiren i determinaren la seva creació es transformin de tal manera que la seva vida real hi resulti ja impossible. El seu nom — ell mateix — passarà d'un poble a l'altre tant com la idiosincràsia peculiar de cada poble pugui adoptar-lo com si fos un producte natural seu, nascut en ell i movent-se entre els seus fills.

Per això els tipus literaris com més genèrics són més s'escampen i més duren. Llur universalitat i llur perennitat seran en proporció directa amb les ressonàncies que trobi l'ànima de cada un d'ells en la de les successives generacions i en les dels diversos pobles on arribin. Per això *Don Juan* és etern, per això *Don Juan* ha pogut passar d'un poble a l'altre; d'Espanya a França, a Itàlia, a Anglaterra, ha tornat a Espanya i és probable que tardí molt encara a desaparèixer. Per això *Don Quijote*, *Sancho*, *Othello*, *Faust*, etc., van durant en la memòria dels homes de tot arreu. Els seus creadors no encertaren tan sols allò que era la característica d'una generació en un moment determinat, sinó que tragueren llurs materials d'allò que és la roca viva de l'ànima humana. Aquests són tipus universals i transposables a totes les altures, que els pobles es manlleven.

Però els que no són transposables són els tipus particulars. Aquests, tot al més que poden viure és dins un petit — o gran — cercle erudit, però mai els podrà tocar l'aire del carrer; els públic no podrà col·laborar a la seva vida i es moriran de seguida, car, fora del medi que els ha donat l'ésser, seran completament desconeguts. A cada públic, per interessar-se a donar vida a un personatge, li cal trobar-hi ja en certa manera com amb un conegut.

I aquest és el secret de la vida del nostre, representatiu fins al capdamunt, Senyor Esteve — la creació més feliç de Rossinyol. — Ell és l'únic tipus literari que a casa nostra ha trobat una vida real fora de la literatura. Ell viu, ell parla, ell es belluga entre nosaltres de la manera més autèntica i real. Potser les transformacions que ha portat i segueix portant el curs del temps en la vida barcelonina en faran aviat una figura inexistència i ben nostra ja, però naurà estat la representació més genuïna que hauré tingut del tipus literari. Totes les societats donen a bastament prou elements per a crear-ne. El que falta és l'autor que els sàpiga recollir. I, de passada, que encaixin en el públic que els ha de fer viure.

JOAN CORTES

Feu fer els vostres gravats a

Fotogravats Exprés

IGUALADA, 6 (Gràcia)

Telèfon 76935

FIGURES DE LA SARSUELA

L'actor Pere Segura

D'en Pere Segura es podria dir, si el terme fos lícit, que és un actor a la *antigua usança*; la qual cosa equival a dir que és dels que surt a les taules a interpretar tipus, no pas a fer-hi cabrioles, a entortolligar-se de cames i a parlar amb veu de faiset, com fan la majoria d'actors de sarsuela d'avui. En els temps que corren — que són de sindicalismes de totes menes, teatre i tot, i camps qui pugui —, aquesta condició és digna d'elogi. Vol, en efecte, tota una voluntat, a més d'un sentit del bon gust, subjetar-se a la disciplina de l'estudi i de l'observació. En el sector de la sarsuela encara més, car en aquesta campa una anarquia gairebé absoluta.

Avui es poden comptar amb els dits els actors que surten a escena disposats a interpretar dignament un paper; els que, en pendre'l per estudiar-lo l'estudien, i en interpretar-lo, efectivament, l'interpreten.

En la major part de casos surten a fer d'eminència, la qual cosa, en termes de l'ofici, equival a dir que destrocen el paper; i a donar al públic una idea lamentable del que és la gràcia personal de certa mena d'actors, que acaparen la sarsuela.

Un cas hi ha a citar, entre altres, que es salvà del naufragi comú. L'Ortas. Però aquest actor ha deixat de cultivar el gènere per a dedicar-se exclusivament a la comèdia. Tot i això, val la pena de citar-lo com un exemple.

Molts, equivocadament, el consideraven com un actor de gràcia personal. En veure'l treballar, però, per poca cura que hom posés al seu treball, s'adonava que hi havia més estudi que improvisació. El detall o recurs còmic no era conseqüència d'un acudit intuïtiu; ans bé, una cosa rumiada, perfectament paida, deixada anar en el moment precís, quan calia fer ressaltar una situació. D'aquí la confusió de molts gustadors del seu treball. Amb l'Ortas la suspecta *morilla* adquiria to. Perquè era dita per a completar una frase, per a remarcar una situació. Amb la intenció de fixar-la clara, ben acusada, damunt de l'espectador. No pas amb afany de lluitament personal, com es sol fer generalment. Tampoc no deixava els tipus a força d'excessos. Ortas sabia alliar el barroquisme de la seva gràcia personal amb el tipus que interpretava d'una tal manera, que aquest hi donava guanyant. Un barroquisme que els donava color, intensitat, vida i gràcia. Res, doncs, de grops, ni de sotragades sobtades.

Cal tenir present que Ortas era un actor exuberant. Per a qualsevol, menys d'útil, menys fi, això hauria representat un perill. Per ell no, per tal com els recursos o detalls no absorbien les essències humanes dels tipus, ans bé les completaven.

Molts dels que concepiaven l'Ortas com un interpretador d'obres pertanyent al sector exclusivament graciós, era perquè del seu treball només n'apreciaven els efectes brillants, el pinyol, i no paraven esment en el conjunt de les interpretacions.

Ortas va desertar de la sarsuela. L'opèra, en trasbalsar les normes del gènere, en falseja les essències de l'obra teatral transformant-la en un pur i simple pretext lúric, devia influir poderosament en la seva decisió.

L'opèra ha plantejat un problema greu als actors purs. Per què continuar? Dilema horrible, enfront del qual només hi havia una resolució a pendre. Separar-se'n. El cas de l'Ortas no és únic. Molts altres actors, com així mateix algunes tiples, es traspassaren al vers. Els que s'hi quedaren — pocs i mal avinguts — procuraren capejar el temporal. Els homes s'adaptaren com pogueren a la poca-solta literària i musical, consubstancial del gènere. Les dones es transformaren de tiples en *vedettes*, i santes Pasques.

Un actor ens queda dels que encara segueixen les normes clàssiques de la interpretació. Aquest és dels trossuts. Per bé que es veu obligat a treballar en les opèretes interpretant els tipus ambibis peculiars d'aquesta mena de teatre, així que pot arregar una obra de l'Arniches i col·lo-

car-la al programa es rejoveix. Cal veure-li representar, per exemple, *Los Faroles* i *El Pobre Valbuena*, i després comparar. Es en Pere Segura.

El seu treball és l'antítesi del de l'Ortas i, alhora, n'és un complement.

Difereix del tot en els detalls, però coincideix en absolut amb l'essència. El mateix tipus, vist interpretat per tots dos, conté

Pere Segura

diferències radicals, les quals no afecten per res llur essència; tan vius, tan humans són l'un com l'altre. El de l'Ortas, exuberant, barroc, farcit de pintoresc i de gràcia personal, que, justament, en l'Ortas és aprofitada per donar un major relleu humà al tipus. El de Segura, més cenyit, d'una gràcia estricta, sense filigranes, d'una humanitat cantellada. Quan ensopega amb el que en l'argot del teatre se'n diu un paper, la seva manera d'interpretar-lo pot ésser aparellada amb la de l'Ortas i de les antigues eminències del gènere, de la tradició de les quals és un digne continuador.

Darrerament li hem vist representar *Serafin el Pinturer* i *El Pobre Valbuena*, del mestre Arniches. El deixeble es trobava freg a freg del mestre. El seu *Serafin* té tanta qualitat com el de l'Ortas. El *Valbuena* és tot un curs acadèmic de la interpretació.

Obra, aquesta darrera, farcida de dificultats per a l'actor adonaten que s'atreveix a interpretar-la, car es pot caure fàcilment en la banalitat o en la poca-solta. El grotesc hi és molt accentuat, la qual cosa representa un perill gros per als actors que no saben controlar llurs facultats. Segura no perd mai el control. El fa humà, per bé que murri; no deixava el caràcter; de consegüent tampoc no l'abarragana.

Amb *El Pobre Valbuena* han fracassat molts actors. Segura sortia amb habilitat els esculls, dosificant el grotesc i, sobretot, fent-lo ressaltar per contrast.

El bon actor té sempre en compte aquest principi, essencial al teatre. El mal actor és aquell que el desconeix o el que, tot i coneixent-lo, el menysprea.

En obres de tanta qualitat com són les d'Arniches l'actor hi troba tot el necessari. El talent de l'actor ha de consistir a no desviar-se'n, a no posar-hi entrecanys, és a dir, a cenyir-se al paper.

A aquesta norma es cenyeix l'actor Segura. Tot i que es veu obligat a cultivar assiduament l'opèra, la influència d'aquesta no li ha rovellat les facultats interpretatives. Així que té un paper ho demostra. Si us en voleu convèncer aneu-li a veure representar *Serafin el Pinturer* o *El Pobre Valbuena*. És un actor que manté amb dignitat les bones tradicions dels antics actors de la sarsuela.

JAUME PASSARELL

A SITGES

"Caps de recanvi"

Sembla que no pugui existir colònia estuència que no organitzi, la segona meitat de la temporada, alguna representació teatral. El més corrent havia estat, durant molts anys, de posar en escena alguna obra més o menys cèlebre. Després ha vingut la moda de les revistes. A penes deu poder-se citar un centre d'estuència que deixi de pagar aquest tribut al que es porta en tota colònia que s'estimi, i ja són sabudes les rivalitats i competències en coses fútils que s'estilen entre els estuencians, les quals han d'alimentar la conversació de més de la meitat de l'hivern, amb una manca d'imaginació esveradora. No sabem del cert si hi hem sortit guanyant o perdent, d'aquesta afició a les revistes, perquè si tronades solien ésser moltes representacions de comèdies, xavacanes i d'un mal gust insuportable solen ésser les revistes posades en escena en la majoria de colònies.

Sabem les excepcions que cal fer i podríem anomenar algun poble la colònia del qual, aquest estiu, ha representat la seva revista, que, precisament perquè estava bé, desentonava de l'acostumat en els espectacles estivals.

La vila de Sitges, però, que compta amb uns antecedents artístics com ben pocs centres d'estuència poden presentar, no es vol acostentar seguint les fórmules de moda imposada per un esperit d'imitació, i, almenys una vegada l'any, posa en escena una producció de teatre modern, estrangera a falta de cap de nacional adequada.

L'any passat, l'obra escollida fou *Orfeu*, de Jean Cocteau, que a més a més del seu valor literari i de modernitat en el bon sentit de la paraula, tingué el de revelar-nos un temperament teatral de tot primer ordre en la senyoreta Maria Dolors Bertrand, de la qual ens escriví un estuencià legítimament entusiasmada que seria llàstima que no s'aprofités per al nostre teatre català i es perdés entre el benestar de la nostra burgesia.

Enguany, l'obra posada en escena pel nucli tan distingit de sitgetans colonials que té cura de conservar i refrescar els entusiasmes teatrals, ha estat *Caps de recanvi*, de Jean-Victor Pellerin, obra estrenada a París amb gran èxit i discussions.

Tant per la novetat de l'argument, com per l'enginy de la trama, l'atreuiment del diàleg i la modernitat del desenvolupament, *Caps de recanvi* presenta grans dificultats, no sols per als distingits artistes aficionats que arduament se n'empenyeren la representació, sinó per als espectadors que acudiren a fruit-ne, que es pot dir que hi anà tot Sitges en pes, de tal manera que el Prado presentava l'aspecte del Liceu barceloní en dia de solemnitat.

Uns i altres compliren amb el seu comès respectivament, de tal manera que ens plau des d'aquestes columnes, gens prodigues en l'elogi, felicitar cordialment la colònia d'actors i la colònia d'espectadors per l'èxit assolit en bé del teatre i de la tradició artística de Sitges.

Per completar aquesta nota, desgraciadament no tan extensa com es mereix l'esdeveniment comentat, diguem que la traducció de *Caps de recanvi* és deguda a la coneguda escriptora i crítica de música Maria Carratalà, i que la presentació i direcció, acuradíssimes, corresponen a càrrec del pintor Artur Carbonell.

Per part dels actors — distinguits aficionats, insistim-hi — l'execució fou admirable i conscient, per dir-ho com es diu ara. Josep Mirabent i Daniel Planas són uns actors complets que portaren el pes de l'obra sense defallir ni un instant. Els senyors i senyores Bassols, encarregats de sis dels papers més importants en l'extens repartiment de l'obra, se'n sortiren brillantment, sobretot el nen Carles Bassols, com ho donaren prou a entendre les aclamacions amb què el públic premià el seu treball. Els senyors i senyores Muntanyola, que tenien a llur càrrec cinc papers no menys assenyats, els representaren donant-los un relleu extraordinari, així com els senyors i senyores Planas Blay, que amb els senyors Roig, Carbonell, Armengou, Ferrater i Martín, contribuïren no menys brillantment a l'èxit obtingut per l'obra i els seus encertadíssims interpretes.

En resum, la representació de *Caps de recanvi* fou una veritable festa artística digna de la Platja d'Or, nom amb el qual algú ha proposat de designar Sitges i que nosaltres fem prometença d'adoptar sempre que en creguem l'ocasió oportuna.

C. M.

"MIRADOR" TEATRAL

Teatre de l'avenir

Hom posa sovint, damunt la taula, el tema del teatre futur. Es barregen noms i solucions; Meyerhold, Piscator, O'Neil, són a totes les boques. Es parla d'influència del cinema; d'orientació social. Es parla o s'escriu molt i es fa ben poc.

D'acord, però, amb unes estampes niquelades, exides tan aviat de Jules Verne i del Coronel Ignotus com de la *Metropolis* de Fritz Lang, s'ha parlat d'un tipus de teatre absolutament original.

Un escriptor francès, Joseph Delteil, escrivia fa poc temps un quadre de l'esdevinidor del teatre, als entorns del segle XXI. L'acció transcorria a Nordamèrica, la puixança política de la qual havia passat als pobles oceànics renascuts de la seva barbàrie i controladors del món en aquella època.

Hom era a un teatre nordamericà. Les portes s'obrien i es tancaven automàtica-

ment; la sala era plena de gom a gom; el teló s'obria d'una manera mecànica, i unes marionetes metàl·liques precisament construïdes i exactes reflexos de la realitat, jugaven la representació. A cada acte, i tot d'una manera automàtica, els actors deixaven de parlar i de remenar-se, el teló queia i la sala resplendia de llum.

Sembla, però, que en aquell moment una esquadreta d'avions filipins envia la ciutat i llençava gasos deletèris al damunt. Els ciutadans morien sobtadament. Al teatre, cada espectador va ésser substituït per un cadàver. Però com que les marionetes tenien corda per vuit dies, heus ací que cada vespre les portes s'obrien i es tancaven silenciosament; els llums s'encenien i s'apagaven, i les marionetes es posaven en moviment per a mimar amb la seva veu artificial i perfecta, la tragèdia eterna de l'amor i del dolor, davant d'un silenci monstruosament unànime i d'una sala desoladorament buida del tot.

URODONAL

neleja la sang intoxicada per l'àcid úric

L'URODONAL es un bon preparat d'acció eficaç i el recomano amb freqüència.

Agència exclusiva per a la venda de

MIRADOR

Societat General Espanyola de Llibreria

Barbarà, 16 *** Telèfon 17218

LES LLETRES

Papini i "Gog"

Malgrat ésser un autodidacte, Giovanni Papini té una àmplia preparació filosòfica. L'any 1903 — llavors Papini en tenia vint-i-dos — fundà una revista filosòfica, *Leonardo*. D'aleshores ençà, han envellit o passat de moda moltes coses a Europa, però Papini ha estat sempre un agitador professional — en el món de les idees — cada obra del qual no ha pogut deixar de suscitar comentaris.

La darrera, *Gog* (Vallecchi, ed., Florència), n'ha suscitat, com potser recordin els lectors de MIRADOR, i l'avençament d'haver-ne sortit una versió espanyola (Editorial Apolo, Barcelona), ens ha inclinat a parlar més àmpliament d'aquest llibre que té per autor un del més justament prestigiosos escriptors de la Itàlia contemporània.

Gog, el protagonista del llibre, és un bord de les illes Hawai que arriba a ésser un milionari americà que amb la seva fortuna pot pagar-se els més inversemblants capritxos. I no se n'està. Aquest fantàstic protagonista, que Papini ha conegut en un manicomí i del qual ha rebut el manuscrit de l'obra, sembla que es deia Goggins, però el nom escurçat amb què era conegut li agradava, perquè algú li degué fer notar la seva alta ascendència literària: apareix en una profecia d'Ezequiel i en l'Apocalipsi com la figuració dels enemics de Déu.

I, realment, en la manera desvergonyida amb què Gog considera tot el que és honor de les civilitzacions, en l'habilitat amb què troba tot el que tenen de baix les accions i aspiracions humanes, hi ha un esperit diabòlic que s'expressa en forma d'esperances i brillants paradoxes.

Era natural que davant aquesta crítica despietada i corrosiva, que recorda el tarannà escèptic i sarcàstic del Papini de vint anys enrera, calgués preguntar-se si Papini al cap d'uns anys d'haver escrit la seva famosa *Storia di Cristo* i d'haver-se convertit al catolicisme i d'haver posat en la defensa de la seva nova fe totes les seves armes de gran polemista, havia fet marxa enrera. El pròleg en què explica com arriba a les seves mans el manuscrit, «document singular i simptomàtic», no ha semblat prou explícit, a desgrat de contenir aquestes frases: «Tot el meu ésser — que ara s'ha renovat amb el meu retorn a la Veritat — no pot sinó avorir tot el que Gog creu, diu o fa. Qui conegui els meus llibres, sobretot els últims, s'adonarà que no pot haver-hi res de comú entre jo i Gog. Però en aquest cínic, sàdic, maniàtic, hiperbòlic semisalvatge, he vist una mena de símbol de la falsa i bestial — per mi — civilització cosmopolita, i el presento als lectors d'avui amb la mateixa intenció amb què els «espartans» mostraven a llurs fills un flota «completament embriac».

Si guí el que sigui aquesta mena de desautorització prèvia, Papini ens ha donat un dels llibres més interessants del any.

No és una novella, ni ben bé unes memòries: són setanta contes filosòfics, de reduïdes dimensions, però de vastes resonàncies. És fàcil d'adonar-se que l'incult mestís hawaí té tanta cultura com el mateix Papini i no s'acaba d'apartar del pen-

sament la idea que potser l'escriptor italià pensa moltes vegades com el protagonista, en el qual ha trobat un home de palla per carregar-li les seves opinions.

I quines opinions! Res no surt sencer de la seva ploma. No es salva res ni ningú. Les obres mestres de la literatura, de l'art, de la ciència, només li suggereixen comentaris despectius.

La terra li sembla mal feta, la naturalesa

Giovanni Papini

mal organitzada, el firmament odiable, la humanitat abominable.

Les figures contemporànies més notòries, que Gog visita costi el que costi, surten disminuïdes de la mena d'interviu que els dedica. Gandhi ha arribat a cap del moviment hindú perquè és el més europeu dels seus compatriotes. Freud no té res a veure amb la medicina: és un poeta fracassat. Einstein conclou que tants segles d'investigació científica han servit per reduir totes les ciències a aquesta fórmula: «Alguna cosa es mou.» Edison no fa circumloquis sobre la fallida de la ciència. Wells resulta un profeta professional que només pensa a viure de les previsions que li publiquen les revistes. Shaw es mostra un home esporguït per la idea de la mort i declara que en un altre país no hauria passat de periodista obscur i mal pagat. La conversa amb sir J. G. Frazer no deixa gens ben parada la cultura contemporània, que encara no ha sabut sortir de la zona màgica. Lenin confessa que la revolució russa és una completa negació de les teories de Marx i que el que més odia són els camperols. Ford demostra un optimisme totalment imbècil.

Entremig, Gog rep les proposicions més inversemblants de tots els boigs del planeta, inventors de nova escultura o de nova música, arquitectes de projectes fantàstics, creadors de noves disciplines, innovadors en el teatre o en l'estructuració social, etc., etcètera.

Riquíssim com és, el demoníac milionari empenh les col·leccions més rares: de gegants, de poetes, de sosies, de déus; compra països, cors, objectes macabrics; manté un botxí envellit; projecta l'assassinat de tota la humanitat. Però res no el satisfà. S'avorix lamentablement. Les seves riqueses incalculables no el poden guarir. Un dia, només, que rodava a tall de mendicant pels Apenins toscans, una noietla li dona un tros de pa: aquesta és l'única esletxa per on s'esmuny una mica d'humanitat en les estranyes confessions de Gog. (Potser el que ha fet pensar que Papini ja no era catòlic, ha estat aquest final: «per dir-ho així — del seu llibre, sense trobar la solució de l'angoixa del milionari en una conversió a la fe catòlica».)

Aquest és, en un resum mal embastat, el tarannà d'un dels llibres més vius i fulgurants dels darrers temps, en el qual, sota l'aparença fantàstica que tan bé s'aparella al gènere del conte filosòfic, traspuja la sàtira i el menyspreu més àcids d'un esperit desenganyat de la civilització moderna, del món i de les seves pompes i vanitats. Llibre deslligat, format de setanta capítols en cada un dels quals, sota la forma d'apòleg o d'anècdota d'acabament impensat, és tractada una qüestió. Procediment que el fa d'una lectura agradable i divertida, amb tot i el fons seriós de l'obra.

Hem dit que *Gog* ha estat objecte d'una traducció espanyola, obra de Mario Verdader. Afegim que es lleigeix de gust, però que reserva dues sorpreses: veure els polls (perdó) classificats en l'ordre dels amfípteros i trobar aquell autor jueu que en totes les obres espanyoles figura com a *Flavio Josefo*, anomenat *José Flavio*.

JUST CABOT

VARIETATS

L'Acadèmia de l'Ametlla del Vallès

L'actualitat literària es desplaça, durant els mesos de vacances, al camp. Hom voldria arribar a construir un mapa literari de Catalunya a base de xalets i cases de camp dels escriptors que poden estiuar. (Caldria reservar un punt vermell, ben important, per al jardí de l'Ateneu que s'omple d'estiuants frustrats del gremi.)

Concèiem fins ara com a centres estivals de la literatura i de l'art indígenes, Caduques, Caldetes, Sitges.

Hi ha, però, un paisatge pròxim i seré, que sembla molt grat als nostres homes de lletres i als nostres artistes: el Vallès. Ja cantava Josep Carner que com el Vallès no hi ha res. Ara, de vegades, a l'Ametlla, us trobeu voltat de gent coneguda. Hom ha pogut muntar sessions literàries a base de Josep Maria Junoy, Manolo Hugué, Jeroni Moragues, Concepció Badia d'Agustí, Maragall, Carles Sindreu i Pons, Mas i Serracant, Mestres, Guillem Díaz Plaia.

Sembla que podrien muntar-se veritables jornades artístico-literàries a l'Ametlla del Vallès, i fins i tot hi ha qui creu que hom podria comptar, a l'Ametlla, amb una seriosa rival de l'Abbaye, o de Pontigny.

La publicació de les converses en aquestes agrupacions seria força interessant. Caldria cercar un títol general i expressiu.

Hom diu si, interrogat Josep Maria Junoy —cosmopolita i romà— no sabia per quin decantar-se d'aquests dos: *Concilium Amigdalensis*, o bé *Les Entretiens de l'Amande-du-Vallès*...

Sindicalisme literari

La literatura és obra d'individualitats. De vegades, però, l'actuació col·lectiva —sindical— s'imposa. S'ha imposat sempre. Sobretot: quan ha calgut fer una afirmació revolucionària. Els avantguardistes de tots els temps —car hi ha hagut tres temps avantguardistes— han practicat sovint aquesta forma d'agrupació per a l'acció directa.

Quan Víctor Hugo va estrenar *Hernani*, els joves avantguardistes d'aleshores, que eren els romàntics, van organitzar veritables «partides de la porra» per a fer triomfar la representació. Les cròniques ens han deixat notícia de la quantitat de garrotades i de bolets repartits a dojo contra les *vieilles perruques*, en aquella sessió memorable el centenari de la qual s'escaigüé i fou celebrat l'any passat.

Marinetti i els seus futuristes de fa vint anys repartiren i es feren creditors de mantes bufetades sonores. Els nostres sobre-realistes han tingut moments de franca agressivitat, per bé que, gràcies a Déu, sempre ha estat més oral que no pas material.

L'agrupació, però, no té sentit més que en els inicis. La consigna es trenca un cop són vençudes les primeres dificultats i els noms dels novells gladiadors comencen a circular. Es tracta d'una mena de bloc d'agressió, que no cal fer funcionar quan cada individualitat es fa sòlida i independent.

El sindicalisme literari no és més que una tàctica d'adolescència.

Hi ha qui creu, però, que caldria muntar en la realitat una agrupació sindical d'escriptors per tal que tinguin una garantia de dignitat en el treball i en la percepció dels fruits d'aquest.

Que no s'hi fiquin els de la F. A. I., si per cas!

Un monument a Hardy

Tres anys després de la seva mort, Thomas Hardy ha estat glorificat amb una estàtua de bronze, erigida a Dorchester. El gran escriptor està assegut, el barret a la falda.

Sir James Barrie —l'autor de *Peter Pan*, vell amic del novel·lista difunt, pronuncia el discurs, barreja d'humor i de retrets. Una ventada s'emportà la bandera anglesa que cobria l'estàtua, abans del moment de descobrir-la. L'orador ho aprofità per dir que ja es veia bé que Hardy en persona no era present, sinó en una mala imatge, perquè no s'hauria trobat res sota la bandera, tanta aversió sentia l'escriptor al soroll i la publicitat.

Després en parlar de la seva naixença, en 1840, comentant que el metge el va creure mort i el va deixar en una panera, d'on una dona el va treure i el va veure viu, Barrie digué que, en realitat, Hardy feia el mort, esperant potser escapar-se de la vida, que ja en aquells primers minuts de la vida se li apareixia tan ingrata i dolorosa com havia de jutjar-la més tard en les seves novel·les. (De moment, recordem que *Tess d'Urberville* és l'única traducció al català.)

UN ROBINSON LITERARI E. Giménez Caballero

L'únic record personal que puc exhibir de l'autor de *Carteles* és el de la seva intervenció en aquell famós i ja una mica històric àpat dels intel·lectuals castellans, al Ritz. En aquella festa de cordialitat, la història íntima de la qual potser ara caldria fer, el senyor Gecé inaugurà la tanda dels discursos de la part convidada. Amb la seva veu una mica com de boca plena i el brillar

Giménez Caballero

de les ulleres, aquell xicot essencialment dinàmic —el *pendant* castellà de l'Estelrich, —no fou pas la nota sobresortint de l'acte, ni la seva oració fou cap cosa excessivament oportuna, ni cap model d'encert. Afortunadament, els següents discursos, i des-tacant-se els de José Ortega y Gasset i Fernando de los Ríos, caldejaren d'una manera adequada l'ambient de l'acte. Tanmateix, aleshores Giménez Caballero tenia un rengle de bones amistats a Catalunya i les seves activitats durant la dictadura, i sobretot l'Exposició del Llibre Català a Madrid i la fundació de *La Gaceta Literaria*, l'haven fet simpàtic al nostre nucli polític i intel·lectual. L'unió, sembla, una gran intimitat amb el grup avantguardista i singularment amb el distingit trio Dalí-Gasch-Montanyà, i a *La Gaceta Literaria* van aparèixer, ultra articles catalans de firmes prestigioses i fàcils de faltes (el mateix Giménez Caballero va escriure en un llibre «mi amigo Estelrich»), els poemes sobre-realistes de Dalí i les agudes crítiques de Gasch.

Però darrerament, i no sé si a conseqüència de l'entrada de Gecé a una poderosa companyia editorial, i al contacte del gras i cambonista Pedro Sáinz Rodríguez, el dinàmic Ernesto ha fet un canvi ben notable. Des d'abans de la República sortia a Madrid un curiós setmanari que es deia *La conquista del Estado*. Els seus principals inspiradors eren R. Ledesma Ramos i Giménez Caballero, i estaven submergits en una mena de feixisme comunista bastant divertit, fins que la caiguda de la monarquia i la resurrecció aguda i triomfal de la *questión catalana* donà un tema abundant i generós al setmanari. Giménez Caballero, d'amic oficial de Catalunya, passà a enemic, si més no per complicitat oficiosa. I encara que poc abans de la mort energumènica d'aquell paper se n'hagués separat, no cal sinó llegir el seu article polèmic a la *Revista de Catalunya*, contestat en el penúltim número de la mateixa revista per Rossell i Vilar, per a convèncer-se de quina amistat tan relativa i condicionada podem fiar-nos.

Ja coneixeu la vella cantarella: «Catalans, sigueu generosos; deixeu-vos estar de la vostra mínima preocupació regionalista. Siguen germans, fills tots de la generosa Espanya, i sense renunciar per això al coneixement folklòric del vostre gentil i modest idioma, vulgueu exercir una funció imperial, per a la qual l'espanyol és l'orgue més adequat.» És molt aguda i interessant la forma com Rossell i Vilar contesta aquest cant de sirena, i l'escatiment que fa de la secular qüestió de la nostra *avara poveria* i la generositat espanyola. Però també és molt sòlida l'argumentació amb la qual refuta aquesta capa d'amistat que encobreix consells capciosos i seculars entabanaments.

Pet i fet, he esmentat tot això d'una manera incidental i només per a situar una mica en el nostre panorama polític-literari

la figura de Giménez Caballero. Avui ens sorprèn amb un número de *La Gaceta Literaria* totalment redactat per ell i que titula *El Robinson Literari de España* (o *la República de las Letras*). Núm. i. En les seves setze pàgines hi ha, naturalment, de tot. Un curiós pròleg, lleument avantguardista, i un panorama de la vida literària espanyola al cap de tres mesos de República. Per de prompte, una constatació sorprenent: hom no escriu llibres, perquè els escriptors fan tots de polítics. Aneu passant revista a l'un, a l'altre, a l'altre, a periodistes, a literats, a poetes, i aquell és ministre, l'altre diputat i el de més enllà director general. El *team* més ben situat sembla que és el de *Crisol*. I el gran equip prestigios d'ambaixadors literaris (descomptem el nostre antic conegut senyor Rocha), al qual Giménez Caballero afegiria Grandmontagne, Baroja i Eugenio d'Ors. Un toc d'atenció a la veritable tasca de l'intel·lectual. «La República no havia d'haver-li dit: "Siguen ambaixadors", sinó dir-li: "Feu literatura, novella, poesia, i per això compteu amb la protecció total i absoluta de l'Estat."» Cal meditar aquest punt.

Després ve la cosa inevitable en Gecé: «Mi mapa ibérico de atención. ¿Qué pasa en Cataluña?» Aquest commovedor «¿Qué pasa?» típic dels protectors desinteressats, dels nostres cordials amics d'A B C o *El Debate*. Una grossa quantitat de bilis des-sota un gest d'home fort i irònic. El dilema secular de *Hermanos o extranjeros*. Un enterniment amb l'anarco-sindicalisme i l'emocionant record afectuós a dos amics de l'ànima! Sbert i Estelrich. Seguiu endavant: cinema, *L'Age d'Or*, aquesta meravella sobrerrealista de Dalí i Buñuel. Versos. Unes declaracions de Dalí amb el seu retrat amb sueter. Ara Dalí és molt pervers, sembla. Uns repassos a llibres nous i a poetes espanyols i sudamericans. I, per acabar, la nota personal: la missió de Giménez Caballero a Bucarest: «Yo he hecho...», que ens fa pensar en el to important, exhibidor de reports i actuacions internacionals que sap adoptar el nostre Estelrich. (Altra vegada el paral·lel inevitable: me'l suggeria en els entremesos de l'apat del Ritz un dels convidats castellans.)

Quan heu acabat de llegir el colofó del número, voldríeu fer un resum psicològic, condensar el Robinson en unes quantes idees precises. Trobeu: intel·ligència, però no sempre comprensió. Esnobisme, dinamisme, i com una conseqüència gairebé natural, unes velleïtats narcisistes. I què més? Potser el gest desolat de qui es troba, en tornar d'un viatge, que tots els de casa seva són a un àpat al qual només ell no ha estat convidat.

De totes maneres, Giménez Caballero planteja problemes molt interessants, i el principal és el de l'organització de la intel·lectualitat. Deixem estar de com pensin resoldre'l a Madrid. A Barcelona també caldrà resoldre'l, i comença a esdevenir urgent aquesta solució. Suposo que algú deurà pensar-hi, quan sigui l'hora de les realitzacions.

RAFAEL TASIS i MARCA

GUTENBERG, S. A.

Maquinària, Tipus, Filetatge de bronze, Tintes i Utilitatge per les Arts Gràfiques

Agullers, 1 i Via Laietana, 4
Tel. 15524 - BARCELONA

UN LLIBRE INTERESSANT COSTUMS POPULARS DE BARCELONA

per JOAN AMADES

UN VOLUM AMB NOMBROSOS GRAVATS:
12 PÉSETES

DEMANEU-LO A

Llibreria Catalònia

17, Plaça de Catalunya, 17

—Una cambrera tan desvergonyida, jo no la tindria a casa ni cinc minuts.
—Però té un cabell que harmonitza tan bé amb el decorat d'aquest pis...

(The Passing Show, Londres)

—Però hi ha algú que mengi carn de cavall?
—Ja ho crec!, molts que pensen menjar-ne de vedella.

(Moustique, Charleroi)

—Quina pudor que fa!
—Dels vint cavalls n'hi deu haver algun de mort.

(Le Rire, París)

L'actor de cinema al seu «dobles».—Heu de tornar a començar. M'he maquillat l'ull dret.

(Judge, Nova York)

—Mira bé on piques, que avui porto el barret nou.

(Aussie, Sidney)

LES ARTS - DISCOS

LLIBRES D'ART

Feliu Elias, *L'art de la caricatura* (Col·lecció popular Barcino)

Ens sembla inútil de presentar l'autor de *L'art de la caricatura*. Més d'un quart de segle de variades activitats han fet conegut l'home que treballa sota tres noms: el de debò, Feliu Elias, quan pinta o escriu llibres; el de Joan Sacs en les seves tasques periodístiques; el d'Apa en les seves caricatures i dibuixos. Però si ens sembla inútil de presentar l'autor, no ens sembla desmentida cap ocasió de retratar-ho a la persona de l'Apa i a les seves múltiples activitats.

A part la seva incansable tasca de caricaturista polític, a part el seu llibre de contes *Vida i mort dels barcelonins*—una de les obres literàries més curioses i que mereix una més aprofundida atenció entre els lectors d'aquests darrers anys—, a part els seus articles reivindicadors de figures oblidades o cridant l'atenció sobre figures artístiques en perill, l'Apa té en el seu actiu d'escriptor molts llibres d'art, d'història de l'art, millor dit, i entre ells, aquest darrerament aparegut, *L'art de la caricatura*, que no per la humilitat exterior amb què s'ofereix deixa d'ésser un llibre remarcable en la bibliografia catalana.

Només un home que domina la matèria de què tracta és capaç de saber-se cenyir al motlle reduït quant a tamany de la Col·lecció popular Barcino, per encabir en vuitanta pàgines un tema que comodament hauria pogut desenrotllar-se en moltes més sense fer mai l'efecte d'un deixatament de la matèria estudiada.

Tot i la constricció de l'espai, doncs, l'Apa pren les coses ab ovo i la primera part del seu llibre parla de l'humorisme. Les altres dues parts tracten, l'una de la tècnica de la caricatura, l'altra d'història de la caricatura.

Sense voler restar mèrits a aquestes dues darreres, molt completes, molt alligonades i de lectura profitosa, àdhuc per al lector assabentat, les idees del qual posa en ordre i dota de l'estructuració necessària, té un particular interès la primera, la que podríem qualificar de més filosòfica, en la qual, prenent peu del fet que l'humorisme és la causa del riure i la caricatura cristal·litza entre l'un i l'altre, i que les diferents menes i les classificacions de l'humorisme es relacionen amb les diverses menes de caricatura, l'Apa assaja la definició de l'humorisme i del riure.

En la seva opinió, els autors més destacats entre els que han intentat aplegar definicions són Bergson, Paulhan i Schütze. Discutir les opinions d'aquests tres autors serveix al nostre per formular la seva definició de l'humorisme. Per tothom que, curiós del moviment intel·lectual català, hagi prestat la deguda atenció a la figura de l'Apa en totes les activitats—diverses, però

amb un fons comú, amb un lligam íntim—amb què es manifesta, la nota definició, potser més justa, de l'humorisme, continguda en les pàgines 17-30 de *L'art de la caricatura*, és una clau que explica moltes coses: explica l'art de l'Apa tan bé com el seu article, aparegut en MIRADOR mateix, raonant sobre la seva pintura; explica la seva actitud davant la vida; explica la se-

Feliu Elias. — Auto-retrat

va posició un xic panteista; el seu tarannà que, com el dels pintors holandesos—amb els quals té més d'un punt de contacte—, cospa la bellesa de les coses més humils i la sap revelar. En una paraula, rebarbativa però incorporada al lèxic internacional, el concepte que exposa l'Apa de l'humorisme ens revela la seva Weltanschauung.

Després d'aquesta primera part, que no perquè tingui aquest resultat de revelació personal està mancada d'interès per tothom que presti atenció a les qüestions en què l'art s'entremescla amb la filosofia, vénen les dues parts ja esmentades, la que tracta de la tècnica de la caricatura, tal com sols un caricaturista consciencios, un artista dotat alhora de la probitat i del domini de l'ofici de l'Apa, pot escriure-la, i la part final, històrica, des dels inicis de la caricatura—art d'aparició tardana, art de civilització—fins als nostres dies.

Es aquest opuscle, un dels darrers apareguts de la benemèrita Col·lecció popular Barcino, l'alcaloide de molts anys d'interès per la qüestió, un claríssim i complet resum d'aquesta, una guia indispensable que no farà double emploi en cap biblioteca, mal que hi sigui al costat d'altres obres més extenses sobre el mateix tema.

Només farem un prec a l'editor: el de publicar, com a complement a *L'art de la caricatura*, un volumet d'il·lustracions, triades pel mateix Apa.

J. C.

OPERETA I BALLABLES

Tota la música vienesa té un caràcter d'elegància que es pot notar de seguida, des de Schubert a Franz Lehar. Potser no sigui profunda, però tanmateix sempre és agradable.

L'opereta vienesa, el gènere que va ésser popular als escenaris d'arreu del món fa vint anys, encara ara es sent amb gust. És un cas únic en la música frívola, en la qual mai, no sols una obra, ni tan sols tot un gènere, dura més enllà de cinc o vuit anys a tot estirar. La raó d'aquesta persistència no ha estat altra que la perfecció en el procediment de fer operetes que han tingut els mestres vienesos. Qualsevol partitura té una orquestració perfecta, que omple les elegants melodies en forma admirable. En totes les obres hi ha una unitat de conjunt que no es troba en altres obres frívols de la música lírica. En qualsevol sarsuela és difícil trobar el lligam entre les diverses escenes musicals. No cerca efectismes amb intenció d'assemblar-se a un fragment d'òpera. L'opereta, d'intenció més modesta que la sarsuela, no va voler ésser més que una ironia del seu temps; per això no li calen truculents concertandos ni acumular dificultats vocals en àries i duets i això fa que els artistes d'aquest gènere estiguin, quan canten operetes, al seu lloc, i també per això mateix no hi ha hagut cap divo d'òpera italiana que canti fragments d'opereta com fan amb sarsueles prodigant-se amb la *Marina* i *El duo de la Africana*, on amb el mínim esforç poden trobar un èxit fàcil.

Potser l'ambient de l'opereta completament d'avantguarda ha passat; avui ja no interessen els principis i aristòcrates trones que no tenen diners. El gust s'ha decantat cap a la revista amb la coreografia, a estones de to pujat, i l'esplendor de la presentació escènica ha suplert la qualitat de la música.

Però si l'opereta ja no es dona en l'escena, les seves melodies encara perduren. Les primeres provatures del cinema sonor han estat fetes a base d'operetes. Cal recordar l'èxit de *La parada de l'amor*, opereta completa, a la qual el cinema, amb els seus mitjans, donava una esplendor que fàcilment enlluerna l'espectador. Les melodies d'opereta han servit a totes les orquestres de jazz per a construir tots els ritmes de vals, que amb la riquesa instrumental d'aquests conjunts prenen efectes sorprenents.

Els discos sovint han reproduït aquesta música, que sembla feta especialment per al gramòfon. El tenir un ritme agradable i fàcil de seguir, en el qual difícilment es troben contrastos violents, fa que per aquest mitjà s'esculti amb facilitat. Les edicions són nombroses i s'hi ha vingut a afegir l'edició per la Companyia del Gramòfon de *La viuda alegre* amb artistes ben coneguts com són Mary Isaura, Simon i d'altres. De tots, la que és més al seu lloc, Mary Isaura, té totes les facultats per al gènere. La veu de V. Simon esdevé agradable i de potència, encara que el que més sorprèn de l'edició és la nombrosa orquestra, ben ajustada sempre, que per aquestes obres és un element indispensable. L'edició està feta en discos de 25 cm., i això, que potser és un inconvenient per la poca llargada, té l'avantatge del seu preu més modest i assequible.

El programa de ballables, no tan assortit com la temporada exigeix, té alguns discos d'interès. Entre ells els que interpreta l'Orquestra Hilo Hawaiian amb la coneguda melodia *The Rosary*, a la qual els instruments exòtics d'aquesta Orquestra donen singular relleu. L'Orquestra New-Mayfair ens ofereix dos fox, en què fa ús sovint dels instruments de metall, cosa que en el titulat *Festa* produeix efectes molt ben trobats. L'Orquestra Demon's també ha volgut donar el conegut vals *Recordar* i aquest fragment, que aviat ha trobat gran difusió, apareix ara potser deformat per un ritme que és l'acostumat, però que té una certa novetat que porta la variació tan necessària en aquests ballables prodigats.

J. G.

La viuda alegre. — Lehar. — M. Isaura. — Vidal. Simon. — C. del Gramòfon. — AE 3658, 3659, 3660, 3661.

The Rosary. — Nevin. — Orquestra Hilo Hawaiian. — C. del Gramòfon. — AE 3667. Aloha oe! — Idem id.

Contento... porque espere... — Fox. — Orquestra New-Mayfair. — C. del Gramòfon. — AE 3666. — *Fiesta*. — Fox. — Idem idem.

Recordar. — Vals de la pel·lícula «Su noche de bodas». — J. L. Salado. — Orquestra Demon's Jazz. — C. del Gramòfon. — AE 3668. — *Sevillanita*. — Fox. — Idem id.

L'estil targeta postal

...peintures idíotes, dessus de portes, décors, toiles de saltimbanques, enseignes, enluminures populaires; la littérature démodée, latin d'église, livres érotiques sans orthographe, romans de nos aïeux, contes de fées, petits livres de l'enfance, opéras vieux, refrains naïfs, rythmes naïfs... Objets humbles, choses senzilles que ja estimava Rimbaud. Rimbaud ja s'entenia en contemplar aquests objectes humils, aquestes coses senzilles, manifestacions espontànies d'éssers

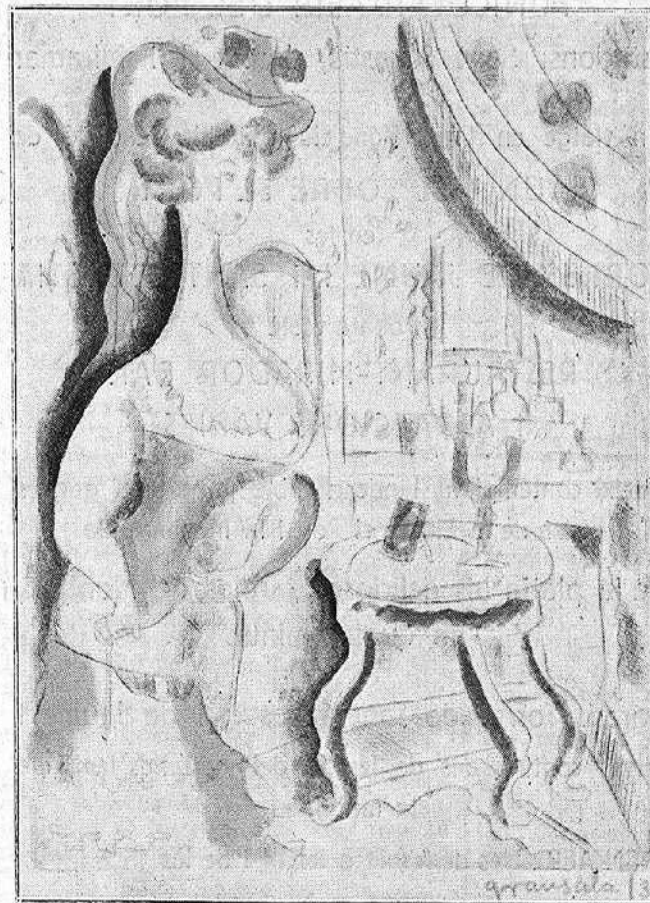
los sellos, postals brodades, postals de cel·loide, postals de peluix, i postals de la Conchita Ledesma cantant aquest inefable couplet: *La lluvia sigue cayendo y ella aguantando el chaparrón; se van sus faldas subiendo y es sin duda presintiendo que esto acaba en... remojón*. Postals adorables i delícies, postals inefables. En Dalí i la seva amiga Gala en tenen uns àlbums amb més d'un miler. Però mentre que Joan Miró inunda aquestes postals d'una mirada enternida, Salvador Dalí, i amb ell els sobrealistes ortodoxos—Bréton i Aragon preparen un gros volum il·lustrat dedicat a la targeta postal—hi veuen Freud i una pila de símbols. I no es tracta pas d'això. Es tracta de poesia. No es tracta de sensualitat cerebral, la pitjor de les sensualitats.

Entre nosaltres, Grau Sala, un jove pintor, s'ha sentit també atret per l'encís veritablement poètic que exhaleu aquests objectes humils, aquestes coses senzilles. Després d'haver-se dedicat a pintar, amb sensibilitat exquisida, escenes de port i de circ, Grau Sala s'ha deixat temptar per tot l'anacronisme delicieux del començament de segle. I ha sucumbit a la temptació de la targeta postal. Grau Sala s'emociona davant les pel·lícules d'abans de la guerra que veia en les sessions de cinema selecte. I ara s'emociona davant les repeses a Novetats de *La Granvia* i de *La Corte de Farón*.

Aquest estat d'esperit ha engendrat les seves actuals puntes seques, que evocuen tota l'adorable imatgeria del 1900. Interiors buiatos on s'estremeix una senyora de rostre empolvat, coll de

gasela, sina abundant i cintura de vespa que estreny una cotilla monumental; una lotja on s'exhibeix una parella ideal: ella, plena de mànegues de pernil i de polisson, aixafada pel pes d'un barret descomunal; ell, capell fort i bigoti de carrabiner o d'italià de postal napolitana, la mar al fons, que enyorà el marineret absent: tot el prestigi i tot l'encís colonial de les capses de panes o d'havans; homes de circ, de quan el circ era una miserable *roulotte* que trontolla... Tot el perfum, tot l'impalpable, tota l'atmosfera d'aquell 1900, que Grau Sala ha fet forma per mitjà d'unes línies incisives, dotades d'aquell estrementiment emocionat que només té la línia viva, i d'unes colorines subtils que creen harmonies exquisides.

SEBASTIA GASCH

Gräu Sala. — Punta seca

verges i purs, productes directes d'éssers primaris, poc complicats. Rimbaud, el primer, ja va copsar clarament la poesia, tota la infinita poesia, fresca i viva, el lirisme, tot l'infinit lirisme, espontani i directe, d'aquestes produccions puerils que, pels voltants de 1912—segona època del cubisme, el cubisme s'allibera, tots els drets al lirisme—, alguns poetes, alguns pintors, tornaren a venerar.

Fa uns vint anys, en efecte, aquests poemes, aquests pintors, els quals—afortunats—havien retrobat la ingenuïtat primera, passaren uns ulls meravellats i nous de trinxera, uns ulls rentats, per damunt d'aquests objectes humils, d'aquestes coses senzilles... Les figures de cera del Museu Grévin, les pintures elementals de les barraques de la Fira de Neuilly, les imatges d'Epinal, els retols del bistro, les postals il·luminades, conegueren una voga singular. I l'estil anomenat *logé de concierge* fou rehabilitat. I l'estil targeta postal va fer la seva aparició. Llote, i molts altres, fan col·lecció de teles de pintors de diumenge...

Aviat, però, un llarg parentesi. El cerebrialisme eixut dels puristes i dels neo-clasistes, l'arquitectura de Le Corbusier, no estan pas de romansos. Tot allò no són res més que besties. I Ozenfant, el pontífex de la lògica, ho excomunica brutalment i ho titlla despectivament de *poncifs et picassoides*.

Però tot torna en aquest món. I els sobrealistes tornen a projectar una mirada atenta sobre aquelles *peintures idíotes* i *enluminures populaires* que Rimbaud, el primer, va estimar. La targeta postal torna a estar a l'ordre del dia. Joan Miró és un client assidu d'aquella botiga del carrer Nou, l'únic establiment de Barcelona on encara es troben postals de començaments de segle. I Miró col·lecciona àvidament aquestes postals adorables i delícies, inefables. Postals de la Pepita Sevilla i de Las Tarifas, de Les Georges Lys, de la Bella Chelito buscant-se la *pulga*, de la Julia Gómez en *Las Bribonas*, de la Guillén i l'Ortiz de Zárate en *La Viuda Alegre*, postals del Padre Nuestro il·lustrado i del Lenguaje de

gasela, sina abundant i cintura de vespa que estreny una cotilla monumental; una lotja on s'exhibeix una parella ideal: ella, plena de mànegues de pernil i de polisson, aixafada pel pes d'un barret descomunal; ell, capell fort i bigoti de carrabiner o d'italià de postal napolitana, la mar al fons, que enyorà el marineret absent: tot el prestigi i tot l'encís colonial de les capses de panes o d'havans; homes de circ, de quan el circ era una miserable *roulotte* que trontolla... Tot el perfum, tot l'impalpable, tota l'atmosfera d'aquell 1900, que Grau Sala ha fet forma per mitjà d'unes línies incisives, dotades d'aquell estrementiment emocionat que només té la línia viva, i d'unes colorines subtils que creen harmonies exquisides.

SEBASTIA GASCH

GRANS NOVETATS EN CORBATES INARRUGABLES

Jaume I, 11
Telèf. 11655

La cara, espill de la salut

Un rostre pàl·lid, demacrat, flac i trist, denota un organisme dèbil, raquíctic, esgotat.

Quins als veure's així prenen el Fosfo-Glico-Kola. Domènec regeneren la seva salut, tonifiquen els seus nervis i canvien el seu rostre de dia en dia, fins veure aparèixer els colors sans que signifiquen vida, salut i alegria.

FEU FER ELS VOSTRES GRAVATS EN LA

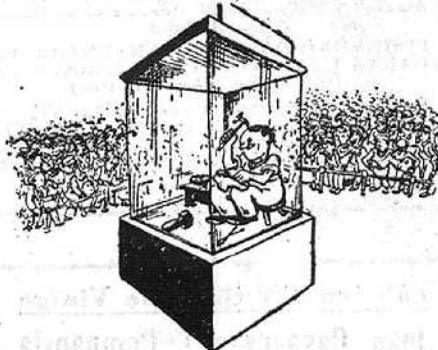
Unió de Fotogravadors

Casanova, 160-162 : Telèfon 77406

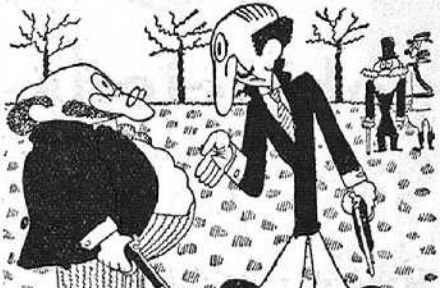
—No deuràs pas voler anar al teatre, no havent-te dut el vestit nou, la modista?
—Es clar que no.
—Ja he fet bé de només comprar una butaca.

(The Passing Show, Londres)

EL FENOMEN EN L'ESDEVENIDOR
L'home que no ha deixat mai de treballar.

(Der wahre Jakob, Berlín)

—Per darrera vegada, us prego que em doneu una explicació.
—Es inútil, no l'entendreu. Sóc professor de filosofia.

(Ric et Rac, París)

EL PERFECTE PEATO

—Puc travessar?

(Punch, Londres)

—No us doneu tanta importància. M'han tret de llocs molt millors que aquest.

(London Opinion, Londres)

MIRADOR TURÍSTIC

Ferrocarril Aéreo S. Sebastián Miramar

S. A.

TORRES DE JAUME I i SANT SEBASTIA
FUNICULAR AERI DEL PORT

Estacions: Sant Sebastià, Jaume I i Miramar

Un viatge en l'Aeri dona la veritable sensació de
UN VOL SOBRE EL PORT

TORRES DE JAUME I i SANT SEBASTIA
trobarà vostè

RESTAURANT-MIRADOR BAR
I ATRACCIONS VARIES

Frueixi contemplant l'indescriptible panorama que es
divisa de la Ciutat, el Port i la Mediterrània

De la platja als deliciosos jardins de Montjuïc,
en quatre minuts

Horari: Torres de Sant Sebastià i de Jaume I
Servei continu des de les 10 del matí fins les 2 de
la matinada

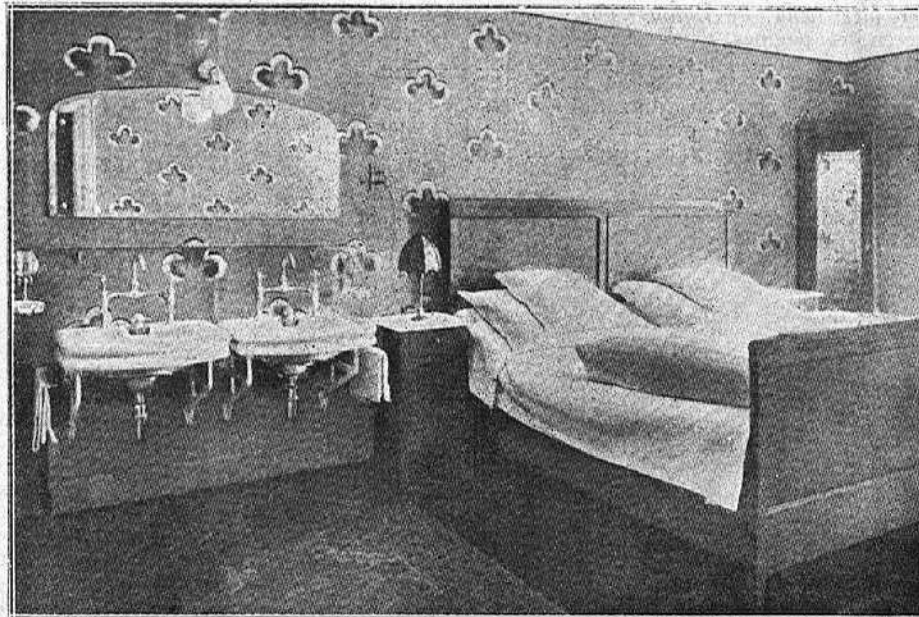
TREN AERI: Des de les 11 a les 14 i de les 15 a les 22

SIMPLICITAT

L'hotel és casa nostra quan sortim fora
de casa. Aquesta reflexió, tan lògica, sem-
bla que se l'ha feta tothom, menys els ho-
tellers.

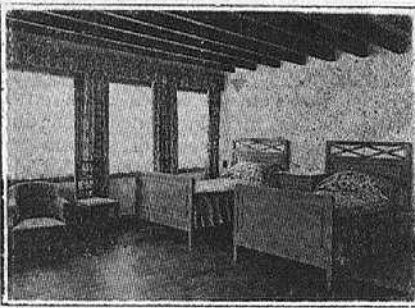
Bé és veritat que existeix una mena de

d'una habitació d'un hotel *ancien régime*,
que pot ésser considerada com a model tí-
pic de la majoria de les habitacions dels
hotels de què parlem. El més xocant d'a-
questa habitació són, sens dubte, els dos

Habitació estil passat de moda

gent que necessita, quan surt de viatge,
una sèrie d'extravagàncies que surten de les
possibilitats mentals d'un home normal, com
és, per exemple, exigir cinc plats a cada

Habitació moderna

apat o vuit coixins al llit i tres matalassos,
i cal reconèixer que són aquests els que
tenen en gran part culpa de la complicació
hoteleria actual. Aquest enfartec, que va
néixer de les ganes d'espèrrer dels hote-
lers parisencs de les primeres Exposicions
Universals, és inadmissible avui en què, per
damunt de tot, s'estima la simplicitat arreu.

L'entrada en un hotel de segona cate-
goria, amb un porter engalonat de vell, jar-
dins d'hivern que fan de hall, menjadors
amb bufets, parets empaperades, cortina-
ges de vellut, làmpares de gas (girades cap
per amunt per instal·lar-hi electricitat), la-
vabos dintre les habitacions, etc., exaspera
els nervis de l'home modern i el fan fugir
corrent de l'hotel, encara que aquest s'hagi
guarnit amb el nom pompós de Palace, Ma-
jestic o Carlton.

La mateixa netedat en surt molt perju-
dicada amb tants velluts i tants mobles so-
brants. Reproduïm dues fotografies, l'una

lavabos, atenció extremada d'un hotelier
servicial que pel que es veu no va regate-
jar res als seus clients, ja que aquests dos
lavabos en una mateixa habitació només
podran ésser aprofitats amb avantatge quan
els hostes siguin uns germans siamesos. En
els altres casos (més corrents en la pràcti-
ca), sobra per complet un dels lavabos, com
sobren dos o tres dels cinc plats en un apat,
els galons d'or en una casaca envellida, els
bufets al menjador, i massa cadires en una
habitació, i les cortines de domàs o la mos-
quitera al llit si no hi ha mosquits.

L'altra fotografia (de l'Hotel Formentor
de Mallorca) és un model de simplicitat i
alhora de bon gust. Dos llits de fusta blan-
ca, un confortable modern, una cadira o
dues, cortines de cretona, les parets pin-
tades, una sola catifa als peus del llit; re-
sumint, una habitació molt més econòmica
(de construcció), de molt més bon gust i
molt més neta que l'habitació de l'hotel an-
teriorment descrita.

LL.

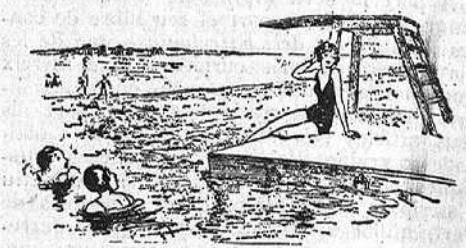
—Ja és un gos ben fidel?
—Ja ho crec! L'he venut tres vegades, i
totes tres ha tornat a casa.

(The Passing Show, Londres)

—Ves per què vaig haver de pendre pas-
satge d'anada i tornada!

(The Passing Show, Londres)

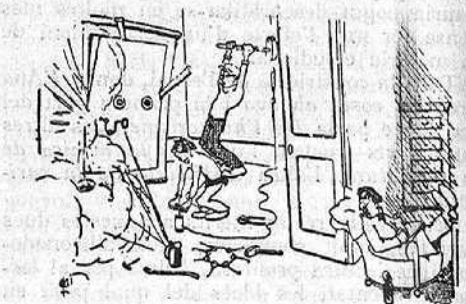

—Aquesta noia ha ensenyat molts homes
a nedar.

—Sí? Com?

—Mira, venint a seure cada dia aquí on
està.

(The Humorist, Londres)

El vigilant nocturn.—A veure si no podré
dormir aquesta nit!

(Ric et Rac, París)

—Sempre estic de pega. Es el segon vo-
lum!

(Judge, Nova York)

Anuncieu a MIRADOR

VIATGES BAIIXAS

LA PRIMERA OFICINA TECNICA DE TURISME A CATALUNYA

Agència en totes les grans capitals del món.

Especialitzada en Forfaits, Viatges de nuvis,
Organització d'excursions en autocars, Venda
de passatges marítims i aeris, Visites de
Catalunya i Mallorca a preus reduïts, etc.

Representant a Espanya
de les Companyies: Cosu-
lich Line, Lloyd Triestino,
Marittim Italiana,
Gerolmich & C., Puglia-
Marco u Martinolich,
S. I. S., Steua Romana,
Aero Expreso Italiana

Rambla del Centre, 33 (Pge. Bacardi) Teléf. 12492

ANUNCIANTS...!

Una moderníssima organització completa en publicitat

Pel·lícules de dibuixos animats

mudes i sonores - patent núm. 121288 - aplicades al
servei de la tècnica publicitària, us l'ofereix:

"Agencia General de Anuncios"

Vostres productes poden ésser propagats amb èxit segur
per tota la **Regió Catalana i Illes Balears**

200 cinemes en ciutats i poblacions de categoria

Fontanella, 10, 1.ª, 2.ª.-Tel. 16606
BARCELONA

Avinguda Menéndez Pelayo, 85, 1.ª
MADRID

COMPANIA TRASMEDITERRANEA

MADRID: PLAZA DE LAS CORTES, 6. — BARCELONA: VIA LAIETANA, 2

Serveis regulars de vapors comercials i correus entre la

Península, Balcanis, Nord d'Àfrica, Canàries, Guinea Epanyola

LINIA RAPIDA DE GRAN LUXE

BARCELONA-CADIZ-CANARIES

Sortides setmanals els dissabtes, a les 12 hores. Efec-

tuaran els serveis les modernes motonaus

CIUDAD DE SEVILLA i CIUDAD DE CADIZ

Línia comercial amb escales en tots els ports

de la Mediterrània, Nord d'Àfrica i Canàries.

Sortides quinzenals el dijous.

LINIA RAPIDA DE GRAN LUXE BARCE-

LONA-PALMA DE MALLORCA

Sortides tots els dies (llevat els diumenges) de Barcelo-

na i Palma, a les 24 hores per les modernes motonaus

"CIUDAD DE BARCELONA i "CIUDAD

DE PALMA"

Serveis regulars entre Tarragona, València,

Alacant i Palma de Mallorca i entre Barce-

lona i Mahó

LINIA RAPIDA REGULAR ENTRE ES-

PANYA i TERRITORIES DE GUINEA ES-

PANYOLA (Fernando Poo)

Sortides el dia 15 de cada mes amb escales a València,

Alacant, Cartagena, Cadiz, Las Palmas, Santa Cruz

de Tenerife, Rio de Oro, Monrovia, Santa Isabel,

(Fernando Poo), Bata Kogo i Rio Benito, pels vapors

"TEIDE" i "LEGAZPI"

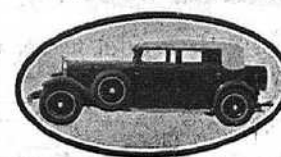
Fàbrica d'Articles de Viatge

Joan Casanovas i Companyia

Especialitat en Cofres d'automòbils,

Baguls, Maletes, Maletes-Armoris

Tallers, 26.- Telèfon 10623

Hispano
Suiza

Automòbils
20 CV - 46 CV